

NOSILAC PRIPREME: OPĆINA GRADAČAC



NOSILAC IZRADE: URBANISTIČKI ZAVOD BIH, SARAJEVO

PROSTORNI PLAN
OPĆINE GRADAČAC

2008. – 2028.god.

SINTEZNI PRIKAZ

/NACRT/

Sarajevo / Gradačac, oktobar 2010. godine.

NOSILAC PRIPREME: OPĆINA GRADAČAC
NOSILAC IZRADE: URBANISTIČKI ZAVOD BIH, SARAJEVO

PROSTORNI PLAN OPĆINE GRADAČAC 2008.-2028.god.

/NACRT/

SINTEZNI PRIKAZ

UČESNICI U IZRADI:

Koordinator :
ZLATAN LAZAREVSKI, dipl.ing.građ.

Saradnici autori :
RADE JAUZ, dipl.ing.arh.
ŽELJKO VUKOVIĆ, prof.geograf.
HARIS MUJKIĆ, dipl.ing.arh.
KENANET HADŽIMUJIĆ, ing.saob.
VEDAD VITEŠKIĆ, dipl.ing.arh.
TATJANA RISTANOVIĆ-TOHOLJ dipl.prost.plan.
MIRSADA HADŽIMUJIĆ arh.teh.
EMIR PAJIĆ,informatičar

V.D. Direktor :

ZLATAN LAZAREVSKI,dipl,ing.građ.

Sarajevo / Gradačac, oktobar 2010. godine.

SADRŽAJ :

UVOD

UVOD 4
1.OPĆI I POSEBNI CILJEVI 6
1.1. OPĆI CILJEVI PROSTORNOG UREĐENJA 7
1.2.POSEBNI CILJEVI PROSTORNOG UREĐENJA 8
2.PROJEKCIJA PROSTORNOG RAZVOJA 14
2.1. SISTEM NASELJA PO ZNAČAJU, KARAKTERU I DOMINANTNOJ 14
PRIVREDNOJ DJELATNOSTI 14
2.2. VODE I VODNE POVRŠINE 17
2.3. KARAKTERISTIKE RAZVOJA INFRASTRUKTURNIH SISTEMA 18
2.3.1.Vodna infrastruktura 18
2.3.2.Mineralna nalazišta 19
2.3.3.Elektroenergetika 19
2.3.4.Saobraćaj i veze 20
2.3.5.Upravljanje otpadom 23
2.4.POSEBNO ZAŠTIĆENI PROSTORI 24
3. NAMJENA PROSTORA – BILANS POVRŠINA 26



UVOD

Nosilac izrade Prostornog plana Općine Gradačac 2008 -2028. (u daljem tekstu Plan) Urbanistički zavod BiH, Sarajevo (u daljem tekstu Nosilac izrade) pristupio je analizi preuzetog Projektnog zadatka i pripremnim aktivnostima za izradu faze Plana „Prostorna osnova“. Općinska služba za komunalne poslove i poduzetništvo, Odsjek za urbanizam (u daljem tekstu Nosilac pripreme plana) je prema preuzetim obavezama obezbijedio sve tražene, a dostupne materijale, iz oblasti prostornog i urbanističkog planiranja rađene u prethodnom periodu, za koje je Nosilac izrade plana smatrao da su neophodni za formiranje osnovne baze podataka za daljnu izradu elaborata i analiza stanja u prostoru općine Gradačac.
Osnovni koncept planiranja i korištenja prostora u granicama općine Gradačac ranije je definiran Prostornim planom općine Gradačac iz 1990. godine („Službeni glasnik općine Gradačac“ broj 3/90).
Prostorni plan Tuzlanskog kantona, koji je izrađen i usvojen 2006. godine, sa periodom važenja od 20 godina, sadrži i Odluku o provođenju Plana, kojom je propisana izrada prostornih planova za sve općine Tuzlanskog kantona. Također je razmatrana i sljedeća usvojena važeća prostorno planska dokumentacija: Izmjene i dopune Urbanističkog plana Gradačac 2003. do 2020. g., Izmjene i dopune regulacionog plana zone jezera Hazna i Vidara, banjske i sportsko-rekreacione zone „Banje Ilidža“ iz 2006.g. Izvršen je uvid i u ostale planske dokumente koji su u fazi izrade kao što su Regulacioni planovi privrednih zona: Vučkovci i Porebrice, a u proceduri je izrada Regulacionog plana „Slobodne industrijske zone II“ u Gradačcu kao i Regulacionog plana Centar u Gradačcu. Nosilac izrade plana je također upoznat i sa Prednacrtom odluke o zaštiti akumulacije Vidara i izvorišta termalnih voda Banja Ilidža i smjernicama za izradu idejnog projekta sanacije deponije komunalnog otpada i pretvaranje iste u sanitarnu deponiju.
Shodno smjernicama i projektnom zadatku za izradu Prostornog plana Općine, Nosilac izrade plana je detaljnije razradio planska opredjeljenja iz Prostornog plana TK, naročito njegov program mjera sa uvažavanjem prirodnih, kulturno-historijskih i krajoobraznih vrijednosti prostora općine Gradačac. Nosilac izrade je prihvatio osnovna načela prostornog uređenja iz Prostornog plana Tuzlanskog kantona, kao osnov za daljnu razradu kroz izradu Prostornog plana općine Gradačac 2008-2028.g..
Izrada Prostornog plana Općine zasnovana je na zakonskim propisima koji se temelje na: Zakonu o prostornom planiranju i korištenju zemljišta u FBiH, Uredbi o jedinstvenoj metodologiji za izradu planskih dokumenata u FBiH i Zakonu o prostornom planiranju Tuzlanskog kantona, kao i ostalim pozitivnim zakonskim regulativama kojima se utiče na način uređenja i korišćenja prostora.
Na radnom sastanku 28.04.2009 godine u Gradačcu iz općinskog katastra su preuzete geokodirane i georeferencirane geodetske podloge za izradu Plana, koje je Nosilac izrade plana obradio formirajući adekvatnu grafičku podlogu za izradu i prezentaciju grafičkih priloga Plana u mjerilu 1:25 000. Nosilac izrade je ucrtao sve promjene granica Općine Gradačac, nastale po Dejtonskom sporazumu i prenio granice naseljenih mjesta u općini Gradačac onako kako su one preuzete od Federalnog statističkog zavoda u Sarajevu, juna 2009 godine.
Ovdje je potrebno napomenuti da je cjepanjem ranijeg teritorija općine Gradačac došlo do usložnjavanja teritorijalnog ustrojstva,tj. nefunkcionalnih granica naseljenih mjesta i katastarkih općina. Nosilac izrade Plana je općinskoj Službi za komunalne poslove i poduzetništvo, odjel za urbanizam 28.04.2009.godine dostavio anketne upitnike neophodne za snimanje stanja većih korisnika prostora iz oblasti;

- društvene infrastrukture (zdravstvo, obrazovanje, socijalna zaštita, kultura i fizička kultura, javna uprava i finansijske djelatnosti),
- javna komunalna infrastruktura(vodovod, kanalizacija,elektrodistribucija,telekomunikacije)
- tercijarne djelatnosti /MSP/(trgovina na malo, ugostiteljstvo,uslužno-zanatske djelatnosti).

Dio obrađene ankete je dostavljen Nosiocu izrade na radnom sastanku održanom 30.05.2009. godine u Sarajevu, a preostali dio je dostavljen 10.07.2009. godine na radnom sastanku u Gradačcu, kada je stručni tim Nosioca izrade plana obišao i snimio stanje na nekoliko terenskih destinacija u općini Gradačac, krajem jula 2009.godine.

Nosilac izrade Plana je imao dovoljno materijala i stekao je uvjete da pristupi izradi Prostornog plana općine prema Uredbi o jedinstvenoj metodologiji za izradu dokumenata prostornog uređenja («Službene novine Federacije BiH», broj 63/04).

Prema članu 11. Uredbe postupak pripreme i izrade Prostornog plana obuhvata dvije osnovne faze:

a) priprema i izrada „Prostorne osnove“,
b) izrada Prednacrta, Nacrta i Prijedloga prostornog plana.

Prema navedenom Uredba u prvoj fazi promoviše izradu «Prostorne osnove» koja obuhvata:

1. snimanje postojećeg stanja i problema u prostoru i uređenju prostora, njegovu analizu i ocjenu mogućnosti daljeg razvoja,
2. opće ciljeve prostornog razvoja
3. posebne ciljeve prostornog razvoja
4. izradu osnovne koncepcije prostornog razvoja,koja treba da sadrži planska opredjeljenja, temeljena na zakonskim odredbama, relevantnim dokumentima Ujedinjenih nacija, Vijeća Evrope, Evropske unije i dr.

Nakon prispjeća primjedbi i sugestija na izrađenu i prezentiranu Prostornu osnovu plana, uslijedila je korekcija iste koja će se prezentirati u sklopu završnog dokumenta tj. Prijedloga plana. Na sugestiju Nosioca pripreme plana uslijedila je izrada ovog Prednacrta plana, koji se bazira na korigovanoj Prostornoj osnovi.

Posebna pažnja u fazi prezentiranja, davanja sugestija i primjedbi na Prostornu osnovu posvećena je problemu nefunkcionalnog teritorijalnog ustrojstva općine Gradačac,odnosno, donesen je zaključak da se na prijedlog Nosioca izrade plana uđe u proces izmjena granica naseljenih mjesta i formiranja nove matrice sistema naseljenih mjesta.

Ovim elaboratom dat je prijedlog izmjena broja i obuhvata naseljenih mjesta baziranog na potrebi uspostavljanja funkcionalnog sistema naselja kao posljedice decenijskih promjena u fizičkoj stukturi općine Gradačac.

1.OPĆI I POSEBNI CILJEVI

Osnov za formiranje općih ciljeva su dosadašnja saznanja o potrebama za budućim razvojem, rastom, transformacijom i uređenjem, prostora koji je u granicama Općine Gradačac i Kantona kao šireg utjecajnog područja.
Za definisanje općih ciljeva sa aspekta ujednačenog razvoja općine Gradačac bilo bi potrebno izdvojiti tri osnovna sektorska dijela:

1. demografski razvoj,
2. održivi prostorni razvoj
3. održivi ekonomski razvoj.

1. Realizaciju ciljeva kroz demografski razvoj vidimo u demografskoj veličini općinskog područja uravnoteženoj sa ulogom koju grad Gradačac kao općinski i subregionalni centar ima u razvoju općine i Tuzlanskog kantona.
S tim u vezi treba više pažnje usmjeriti na normalizaciju ukupnih demografskih procesa, u poboljšanju kvaliteta življenja i konsolidaciji demografskog balansa urbanog i ruralnog područja, kroz podržavanje sveobuhvatnog razvoja Općine.

2. Potrebno je u planskom periodu dostići nivo uravnoteženog i održivog prostornog razvoja pravilnim planskim usmjerenjima, regulisanjem građenja, adekvatnim korištenjem građevinskog zemljišta na cijelom prostoru općine Gradačac uvažavajući dosadašnji razvoj i planski razvoj infrastrukturnih sistema.
Ovom cilju najviše treba da doprinese obezbijeđenje planskih uslova za postizanje policentričnog sistema razvoja općinskog teritorija.
Postavljeni cilj postići će se rekonstrukcijom i unaprijeđenjem transportne, energetske, vodoprivredne i telekomunikacione infrastrukture, njihov razvoj i racionalno korištenje. Znatan doprinos postići će se i transformacijom postojećih izgrađenih fizičkih struktura, prestrukturalizacijom funkcija društvene infrastrukture i zaštitom kulturno-historijskog naslijeđa i prirodnih vrijednosti.
U suštini radi se o racionalnoj organizaciji, korištenja i zaštite prostora, jer između ostalog prostor općine Gradačac je značajno površinski smanjen u odnosu na predratni.
Njegovo optimalno i racionalno korištenje u potpunosti će biti uvjetovano organizacijom prostora i savremenim metodskim pristupima njegovom uređenju.
Posebno se naglašava da buduća organizacija prostora mora biti u skladu sa njegovom prirodnom i radom stvorenom podobnošću i održivim razvojem.

3. Općina Gradačac posjeduje određene privredne kapacitete, na čemu zasniva svoj budući razvoj i napredak posebno sa aspekta poljoprivrede, pa i turizma.
Općina Gradačac u planskom periodu svoj privredni razvoj zasnivaće na principima održivog ekonomskog razvoja, posebno uvažavajući specifičnosti općine Gradačac.
Razvoj treba planirti na način koji neće proizvesti ograničenja po osnovu reduciranja prirodnih i stvorenih resursa, bilo koje vrste.

Osnov za formiranje ciljeva razvoja općine Gradačac bazirani su na dosad usvojenim strateškim opredjeljenjima razvoja Općine i međunarodnim pravilima i preporukama koje su uređene u brojnim konvencijama OUN-a,Vijeća Evrope i drugih međunarnih tjela i to:
- Srednjoročna strategija razvoja općine Gradačac 2006- 2011.g.
- Regionalna razvojna strategija Tuzlanskog kantona za period 2002-2004g.

- Strategija razvoja BiH do 2015.g.
- Regionalna strategija ekonomskog razvoja za ekonomsku regiju Sjeveroistočne BiH,
- Milenijumski razvojni ciljevi u BiH do 2015 .g.(Izvještaj o humanom razvoju,2003).
- Konferencija OUN-a o okolišu i razvoju Rio De Žanerio 1992.g. (usvojena "Agenda 21"),
- Konferencija u Alborgu 1994.g. (operacionalizacija „Agende 21"),
- Konferencija o stanovništvu i razvoju,Kairo 1995.g.
- Konferencija o ljudskim naseljima Habitat 2.(„Habitat Agenda"),Istambul 1996 g. Itd.

1.1. OPĆI CILJEVI PROSTORNOG UREĐENJA

Opće društveno stanje sa novim društveno-političkim odnosima u državi, novim privredno-ekonomskim sistemom i karakteristikama društva u traziciji, suočava se sa teškoćama u definiranju konkretnih kratkoročnih, srednjeročnih i dugoročnih ciljeva. Zbog opće privredne recesije, nedostatka kvalitetnih kadrova, tehnološke zaostalosti, nejasne su mogućnosti uključenja u svjetske tehnološke trendove i vlastito mjesto u istim.
U kreiranju ciljeva, uz uvažavanje datih ocjena, polazi se od opće prihvaćenih smjernica budućeg globalnog razvoja kao što su :

- Prihvatanje principa održivog razvoja,
- Uvođenje novih tehnologija,
- Razvoj tržišnih odnosa i povećanje efikasnosti,
- Humanizacija življenja,
- Razvoj lokalne uprave i veće uloge pojedinca u cilju demokratizacije društva,
- Globalizacija i regionalizacija društva.

Među općim zajedničkim ciljevima izdvajaju se oni čije ostvarivanje stvara povoljnije mogućnosti za dalji razvoj i dostizanje posebnih ciljeva prostornog uređenja, koji su usaglašeni sa Srednjoročnom strategijom razvoja općine Gradačac za period 2006-2011. godine:

- Primjena novih informacionih tehnologija.
- Unapređenje prostornog informacionog sistema (GIS),
- Rješenje pitanja vlasništva nad zemljištem,
- Donošenje normativa za fizičke prostorne strukture u skladu sa standardima EU,
- Utvrđivanje budućih privrednih investicija na području općine u skladu sa prostornim uslovima i ciljevima održivog razvoja, a prema planovima prostornog uređenja.

U razradi općih ciljeva postavljaju se i ciljevi prostornog uređenja općine koji se odnose na korigovanje već uspostavljenih ili formiranje novih ciljeva upotrebe prostora :

- Racionalizacija organizacije korištenja i zaštite prostora, plansko usmjeravanje daljnjeg prostornog razvoja u skladu sa njegovom prirodnom i radom stvorenom podobnošću u cilju stvaranja onih uslova kojima će se ostvariti maksimalni doprinos privređivanju i humanizaciji uslova življenja,

- Ujednačavanje stepena, prostornog, urbanog i komunalnog razvoja urbanih područja na prostoru Općine, kao uslova za ravnomjeran raspored privrednih i drugih funkcija u prostoru,

- Ravnomjerniji razvoj općinskih naseobinskih struktura kroz stvaranje lokacijskih pretpostavki za prostornu distribuciju, privrednih kapaciteta, poboljšanje saobraćajne povezanosti, a sve u cilju ravnomjernijeg rasporeda stanovništva na području Općine i ublažavanje demografskih negativnih trendova.
- Usklađivanje prostorne organizacije privrede sa prostornom organizacijom ostalnih urbanih i prostornih funkcija, a posebno stanovanja, ostvarivanjem odgovarajućeg odnosa između rada i stanovanja, kombinujući gdje god je moguće radne i stambene zone,
- Omogućavati organizaciju i razvoj takvih vidova saobraćaja koji će obezbjeđivati adekvatno funkcioniranje naseobinske strukture uz što manje gubitka vremena u transportu,
- Obezbjeđivati uslove za brži razvoj turizma i drugih pratećih djelatnosti koje doprinose unapređenju turističke ponude, a u cilju većeg korištenja prirodnih i kulturno-historijskih vrijednosti i razvoja pratećih sektora privrede,
- Razvijanje prepoznatljivih turističkih potencijala za razvoj turističke privrede,
- Očuvanje prirodnih kulturno-historijskih vrijednosti i objekata na prostoru općine, stavljajući ih u funkciju ukupnog razvoja i potreba stanovništva i privrede,
- Zaštita izvorišta, očuvanje podzemnih i otvorenih vodnih tokova, zaštita od voda i erozija, racionalnije korištenje vode putem štednje, smanjenjem gubitka u distribuciji, reciklaža otpada i sl.,
- Maksimalna štednja i racionalno korištenje svih vidova energije.

Navedeni ciljevi su okvir za razradu posebnih ciljeva za pojedine razvojne oblasti (sektore).

1.2.POSEBNI CILJEVI PROSTORNOG UREĐENJA

<u>Prirodni resursi</u>

Zemljišna politika
Značajna komponenta usmjeravanja ukupnog razvoja i uređenja prostora je zemljišna politika. Zbog specifičnih uslova postratne obnove ta politika tek treba da se definira i implementira na osnovu utvrđene strategije dugoročne politike u toj oblasti i kroz:

- Unapređenje zemljišne politike na nivou općine Gradačac zasnivaće se na primjeni novih propisa na državnom, entitetskom i kantonalnom nivou, čiji je cilj normativno reguliranje i uvođenje tržišnog sistema u korištenju gradskog i uopšte korištenju građevinskog zemljišta sa ustrojavanjem odgovarajućih evidencija u prometu i korištenju zemljišta kao prirodnog resursa.
- Posebno je važno u kratkom roku utvrditi varijante zemljišne rente kao tržišne kategorije i na osnovu toga donijeti propise o renti kao jednom od regulatora korištenja i gazdovanja građevinskim zemljištem,a time i prostora.
- Racionalizacijom utvrditi stvarno stanje izgrađenosti na građevinskom zemljištu te prema tom stanju planirati nova građevinska zemljišta.

Poljoprivredno zemljište

- Maksimalno čuvanje površina poljoprivrednog zemljišta i njegova zaštita u što većem obimu i kvalitetu sa primjenom savremenih tehnologija u poljoprivrednoj proizvodnji.

- Podizanje kvaliteta poljoprivrednog zemljišta, naročito obradivih površina kroz razne oblike unapređenja meliorativnih, agrotehničkih i hidrotehničkih mjera.
- Intenzivirati poljoprivrednu proizvodnju u povrtlarstvu i voćarstvu.
- Maksimalno usmjeravati novu izgradnju ili korištenje prostora u nepoljoprivredne svrhe,usmjeravati ih izvan kvalitetnih poljoprivrednih površina.
- Provesti programe uređenja i rekultivacije poljoprivrednog zemljišta.

Šumsko zemljište

- Pošumljavanje područja ugroženih sječom, kao i onih koja su devastirana na razne druge načine.
- Težiti ozelenjavanju što više površina u urbanom području i uz saobraćajnice.

Termomineralne i termalne vode

- Zaštititi termomineralne i termalne vode od zagađenja te spriječiti nekontrolisano izlijevanje i rasipanje.
- Valorizirati, unaprijediti i dovesti do optimalnog nivoa proizvodnju i korištenje kako postojećih, tako i potencijalnih mineralnih i termalnih voda jer imaju multiplikativno djelovanje na razvoj cjelokupnog gospodarstva Općine.

<u>Privreda</u>

- Razmještaj i usmjerenje planiranih privrednih kapaciteta vršiti u skladu sa policentričnim modelom razvoja radnih zona,uz uvažavanje okolinskih i drugih kriterija. (napuštati sistem monofunkcionalnih radnih zona)
- Ubrzano obnavljati još neobnovljene privredne objekte za koje je obnova racionalna i prihvatljiva i iste stavljati u funkciju.
- Pridavati veći značaj prostornoj organizaciji radnih zona,prema iskazanim potrebama poduzetnika kako bi se intezivirao razvoj malih i srednjih preduzeća (MSP) i time povećao nivo uposlenosti.

Turizam

- Jačati turističku ponudu i adekvatnih različitih vidova turizma baziranih na prostornoj valorizaciji uslova i mogućnosti za obogaćenje iste.
- Sportski turizam; ponudu obogatiti izgradnjom novoih sportskih objekata i sadržaja.
- Poslovni turizam u Gradačacu sajamskom gradu zahtijeva izgradnju novih zatvorenih sajamskih izložbenih prostora „paviljona“ i drugih sadržaja koji će stalno podizati nivo kvaliteta ove izložbe i stvarati uslove za razvoj poslovnog turizma.

Trgovina

- Razmještaj objekata i sadržaja trgovinskih radnji prilagoditi potrebana stanovništva u naseljima uspostavljene hijerarhije sistema naselja općine Gradačac.
- Omogućiti gradnju većih trgovinskih centara (TC).

Ugostiteljstvo

- Planirati završetak izgradnje dva započeta hotelska objekata i planirati nove sa ciljem obezbjeđenja kapaciteta od 500 do 1000 hotelskih ležaja.

- Stvoriti uslove za izgradnju ostalih ugostiteljskih objekata koji će pružati usluge ishrane i smještaja disperzno raspoređene u prostoru općine, prema iskazanim potrebama stanovništva i turističke privrede.

Zanatstvo

- Stvoriti prostorne mogućnosti za lociranje uslužnog zanatstva unutar stambenih naselja Gradačca i drugih naseljenih mjesta Općine.
- Proizvodne zanatske djelatnosti locirati unutar planiranih radnih zona.

<u>Naselja</u>

- Usmjeravanje sa podržavanjem policentričnog sistema razvoja naseljenih mjesta kao i ukupnog razvoja istih preko razvojne osovine: Modriča – Gradačac – Magistralni pravac Tuzla -Srebrenik –Brčko.
- Unapređivati naseobinsku strukturu i mrežu naselja kroz povećanje stepena urbanizacije i prostorne organizacije kojom će se obezbijeđivati uravnotežen razvoj cjelokupnog područja općine.
- Funkcionalno diferencirani i prostorno uravnoteženi urbani centri trebaju odigrati značajniju razvojnu ulogu.

<u>Stanovanje</u>

- Novu stambenu izgradnju usmjeriti na nedovoljno racionalno izgrađene, a infrastrukturno opremljene dijelove naseljenog mjesta Gradačac i većih naseljenih mjesta na prostoru Općine.
- Stambenom fondu posvetiti maksimalnu pažnju i tretirati sve aktivnosti stanogradnje kao ukupnog strateškog i prostornog opredjeljenja, kojim će se nuditi više različitih mogućnosti riješavanja stambenih potreba građana, bilo da se radi o individualnoj ili kolektivnoj gradnji.

<u>Infrastrukturni sistemi</u>

Saobraćaj

- Povezivanje na adekvatan način svih prostorno-funkcionalnih cijelina tako da se pospješi ostvarivanje općih i posebnih ciljeva društveno-ekonomskog i prostornog razvoja (ekonomija, turizam, ekologija, kvalitet življenja itd.).
- Organizacija i razvoja svih vidova saobraćaja koji obezbjeđuje adekvatno funkcionisanje urbanih područja, uz minimalne gubitke vremena u transportu ljudi i roba.
- Transport roba omogućiti kroz organizovanje integralnog transporta (od mjesta proizvodnje do mjesta potrošnje) što će obezbijediti veće brzine transportovanja i umjerenost ukupnih transportnih troškova i kompletnost usluga.
- Na osnovu planiranog društveno-ekonomskog razvoja općine planirati razvoj lokalne putne mreže, dogradnjom i modernizacijom, odnosno obezbijediti odgovarajuću pokrivenost općine lokalnom i nekategorisanom putnom mrežom.

- Javni prevoz stanovništva organizirati na bazi optimalne mreže linija, usaglašene sa linijama želja i potreba stanovništva, dužim putovanjima i optimalnog broja komfornih vozila.
- Na adekvatan način izmjestiti magistralni i tranzitni saobraćaj iz urbanog područja i naseljenih područja.
- Ispunjenjem postavljenih posebnih ciljeva u planskom periodu, stvorile bi se pretpostavke visokog nivoa privredne razvijenosti općine Gradačac u Tuzlanskom kantonu i F BiH.
- Ozakoniti i sačuvati zaštitne pojaseve i koridore za sve saobraćajnice koje su rangirane prostornim planom Općine i Kantona.

Telekomunikacije

- Kontinuirano vršiti osavremenjavanje telekomunikacionih sistema i infrastrukture elektronskih medija kroz modernizaciju postojeće i izgradnju nove savremene infrastrukturne mreže i objekata.
- Uključivanje u jedinstven elektronski sistem telekomunikacija na području F BiH i šire.
- Maksimalno stvarati uslove za uvođenje i omasovljavanje novih vrsta usluga (GSM,BIHNET,BIHPAK,Internet i drugih nama dostupnih sistema).
- Kabliranje urbanih područja gdje postoji interes građana za uvođenjem kablovske televizije.

Vodoprivreda

- Općina Gradačac, pored postojećih vodnih površina jezera Hazna i Vidara, ima mogućnost za formiranje novih koje bi se više namjenski koristile ne samo sa vodoprivrednog aspekta već i rekreativnog karaktera, vodeći računa da je primarna namjena ovih akumulacija zaštita od plavljenja.
- Obezbijediti snabdijevanje krupnijih gradačačkih privrednih kapaciteta tehnološkom vodom sa jezera Vidara.
- Regulacija iskoristivog obalnog područja jezera Hazna i Vidara za potrebe turističke privrede.
- Radi riješavanja aktuelnih problema vodosnabdijevanja šireg područja općine Gradačac, posebno u južnom dijelu Općine potrebno je realizirati projekat sistema vodosnabdijevanja sa izvorišta Domažić,
- Radi riješavanja aktuelnih problema vodosnabdijevanja u naseljenim mjestima, gdje je situacija kritična,povećati kapacitete dovođenjem novih količina vode iz drugih najbližih izvora.

Elektroenergetika

- Dogradnja prenosne mreže i energetskih postrojenja do svih mjesta koncentracije stanovništva i privrede (naročito do novih naselja, ali i u postojećima i novim radnim zonama).

Toplifikacija

- Nastavljanje procesa toplifikacije općinskog centra Gradačac tj. užeg urbanog područja.

- Nastavljanje procesa ukidanja lokalnih kotlovnica i individualnog zagrijavanja putem konvencionalnog načina loženja u svrhu zaštite životne sredine i štednje energije
- Nastaviti započeti proces istraživanja mogućnosti gasifikacije.

Društvena infrastruktura

- U ovoj oblasti potrebno je razvijati nove vidove investiranja u objekte društvene infrastrukture kroz javno-privatno ulaganje. Dugoročno posmatrajući biće neophodne intervencije u svim sektorima društvene infrastrukture shodno razvoju sistema naselja, saobraćaja, privrede, demografskom razvoju stanovništva, pa se kao planski utvrđuju slijedeći ciljevi :

Zdravstvo

- Povećanje korisnog prostora Banje Ilidža za minimalno 1200 m² i više.
- Povećanje korisnog prostora Doma zdravlja u Gradačcu na istoj lokaciji za minimalno 1000 m².
- Unapređivanjem sistema zdravstvene zaštite organizovati mrežu područnih ambulanti u kojima će se realizirati projekat porodične medicine,sve u skladu sa prostornim normativima.
- Stvarati uslove za zapošljavanje novih visokoobrazovanih medicinskih kadrova.

Dječija zaštita

- Potrebno je značajno povećati obuhvat predškolskog vaspitanja i obrazovanja na području općine, shodno uvođenju devetogodišnjeg osnovnog obrazovanja.
- U naseljenim mjestima gdje je došlo ili dolazi do povećanja koncentracije stanovništva i radnih mjesta, graditi nove objekte predškolskog vaspitanja i obrazovanja.
- Kroz aktivne projekte koji se odnose na izgradnju objekata i sadržaja kao što su igraonice i dječija igrališta na otvorenom, u svim mjesnim zajednicama i uz postojeći objekat obdaništu u Gradačcu.
- Izgradnjom „Igraonica“ urediti mjesta gdje će najmlađi kroz zabavu i igru sticati prve obrazovne korake.
- Za osoblje koje se bavi obrazovanjem, posebno predškolskim, potrebno je pokretati razne seminare i okrugle stolove sa ciljem sticanja novih saznanja i iskustva u ovoj oblasti obrazovanja i odgoja.

Socijalna zaštita

- Unapređivati sistem socijalne zaštite vodeći brigu o djeci bez roditelja i potrebama starih, iznemoglih lica.
- Planirati izgradnju novih objekata i prostornih sadržaja za rad i smještaj „Centra za socijalni rad“ doma za stara i napuštena lica i doma za djecu bez roditelja.

Obrazovni sistem

- Poboljšanje stanja u oblasti obrazovanja obavezuje na stalno lobiranje kod nadležnog kantonalnog ministarstva u cilju stvaranja novih boljih uslova za obrazovni rad u školskim ustanovama.
- Stvaranjem uvjeta za razvoj znanja, obrazovanja, edukacije i pristupa informacijama stvoriti okruženje koje zahtjeva napredak i razvitak.

- Kontinuiranom podrškom osigurati sva četiri nivoa obrazovanja predškolsko, osnovno, srednje i visoko obrazovanje
- Provoditi mjere kojima će se pokrenuti povećanje upisa učenika u osnovnom obrazovanju.
- Unapređivati prostorne kapacitete dogradnjom ili novom gradnjom i opremanjem škola tamo, gdje je potrebno prema zakonskim i prostornim normativima.
- Zadržati postojeću stopu rasta upisa studenata sa područja općine Gradačac i njihovo obrazovanje po Bolonjskoj dekleraciji na univerzitetima u FBiH.

Kultura

- Oblast kulture dići na znatno viši materijalni nivo, obezbjeđujući veće prostorne i kadrovske kvalitete.
- Planirati izgradnju novih objekata za potrebe kulture, koji će se disperzno razmještati u prostoru općine Gradačac.

Fizička kultura i sport

- Primjenom Zakona o sportu organizaciono ojačati ovu djelatnost i uvesti privatnu incijativu i ulaganje u sport.
- Oblast fizičke kulture i sporta dići na viši materijalni nivo od dosadašnjeg , obezbjeđujući izgradnju većeg broja kvalitetnih i standardiziranih sportskih otvorenih i zatvorenih objekata.
- Planirati izgradnju novih objekata za potrebe djece najmlađeg uzrasta, a to su dječija igrališta uz objekte vrtića i unutar stambenih blokova.
- Materijalno i organizaciono pomagati i razvoj novih sportova koji su u razvoju za koje postoji interes i prirodni resursi za uspješan razvoj uz određena ulaganja.

Prirodno nasljeđe

- Osigurati pravo svakog građanina na zdrav okoliš, odmor i razonodu u prirodi, u skladu sa Univerzalnom deklaracijom o ljudskim pravima (Universal Declaration of Human Rights - UDHR) koju je usvojila Generalna skuštin UN 1948 godine.
- Osigurati održivo korištenje prirodnih dobara na dobrobit sadašnjih i budućih naraštaja bez bitnog oštećivanja dijelova prirode i uz što manje narušavanja ravnoteže njenih gradivnih elemenata.
- Očuvanje postojećeg biodiverziteta.
- Uspostava novih zaštićenih područja i u vezi s tim povećanje procenta teritorije Federacije Bosne i Hercegovine koji su pod različitim oblicima zaštite, a u skladu sa međunarodnim konvencijama i potpisanim ugovorima iz oblasti zaštite prirode.
- Razumno korištenje najvrijednijih prirodnih vrijednosti, posebno onih u zaštićenim područjima, na principima održivosti, a na dobrobit sadašnjih i budućih naraštaja, takođe, neophodno je i integriranje mjera zaštite i održivog korištenja prirode u sve relevantne sektorske i međusektorske propise, planove, programe i strategije.
- Ostali ciljevi i smjernice u skladu sa Federalnom strategijom zaštite okoliša (komponenta Federalna strategija zaštite prirode).

Kulturno-historijsko nasljeđe

Zaštita i očuvanje kulturno-povijesnog naslijeđa kroz:

- Identifikaciju i dokumentaciju;
- Pravnu zaštitu graditeljske baštine;

- Prostorno-plansku zaštita;
- Održavanje kulturno-povijesnog naslijeđa i integralnu briga za njezino očuvanje;
- Konzerviranje ili učvršćivanje povijesnih građevina ili sklopova;
- Obnovu i rekonstrukciju;
- Revitalizaciju;
- Izgradnja cjelokupnog sustava institucija i mehanizama za zaštitu i upravljanje kulturno-povijesnim naslijeđem;
- Stavljanje kulturno-povijesnog naslijeđa u funkciju turizma;
- Stavljanje kulturno-povijesnog naslijeđa u ekonomski kontekst;
- Opća i specijalistčka edukacija i podizanje svijesti o potrebi zaštite i vrijednosti kulturno-povijesnog naslijeđa;
- Jačanje međukulturalnog razumijevanja.

Stanovništvo

- Veći značaj pridavati stvaranju preduvjeta za vođenje aktivne politike oporavka i biološke reprodukcije stanovništva na prostoru općine Gradačac.
- Uticati na ostanak mladih školovanih kadrova u Gradačcu otvaranjem novih radnih mjesta za mlade i boljih uslova životnog standarda.
- Uticati i na ostanak stanovništva u ruralnim naseljima, kroz poboljšanje uslova življenja i kroz povećanje životnog standarda na selu.

2.PROJEKCIJA PROSTORNOG RAZVOJA

2.1. SISTEM NASELJA PO ZNAČAJU, KARAKTERU I DOMINANTNOJ PRIVREDNOJ DJELATNOSTI

Prijedlog izmjena teritorijanlog ustrojstva i obuhvata naseljenih mjesta

Relativno intezivan razvoj naseobinske strukture i infrastrukturnih sistema općine Gradačac nije pratio proces prestruktuiranja adekvatnog teritorijalnog ustrojstva u dužem vremenskom periodu.
Kao osnova za formiranje granica naseljenih mjesta služile su granice katastarskih općina formiranih u još u austrougarskom periodu. Neznatne korekcije nisu adekvatno pratile navedene procese što je stvaralo poteškoće pravilnog sagledavanja sistema naselja.
Produkt toga su primjeri apsurdne situacije da se naseobinska struktura konurbacionog karaktera uz određene saobraćajnice na relativno kratkom potezu nalaze unutar granica više naseljenih mjesta(sa jedne strane saobraćajnice jedno naseljeno mjesto, a sa druge strane saobraćajnice drugo uz preplitanje sa granicama trećeg naseljenog mjesta). Izrazit primjer za to je naseljeno mjesto Mionica.
Posljedice Dejtonskog sporazuma dodatno su usložile ovu situaciju što je rezultiralo izraženom konfuzijom u sagledavanju funkcija pojedinih dijelova naseobinske strukture.
Određen broj naseljenih mjesta je raspolučen u nesrazmjerne entitetske dijelove, što je imalo za posljedicu formalno figuriranje pojedinih naseljenih mjesta unutar općine Gradačac.
Poseban problem predstavljaju nenastanjeni dijelovi pojedinih naseljenih mjesta koji su ostali unutar općine, dok su značajniji nastanjeni dijelovi pripali sujednom entitetu.
Stoga, Nosioc izrade na input Nosioca pripreme plana je pristupio formiranju prijedloga novog teritorijalog ustrojstva općine Gradačac sa novim granicama naseljenih mjesta, koji ima za cilj otklanjanje gore navedenih anomalija.

Sistem naselja

Polazeći od prijedloga novog teritorijalnog ustrojstva općine Gradačac, stanja mreže naselja, utvrđenih ciljeva i prostorno-razvojnih smjernica, kao i projekcija privrednog razvoja, formiran je temeljni princip prostorne organizacije naseobinske strukture u općini Gradačac, baziran na policentričnom modelu. Centralno mjesto u razvoju sistema naselja, a time i razvoju općine imaće općinski centar (naseljeno mjesto) Gradačac, a ostali centri treba da čine prostorno uravnotežen i međusobno infrastrukturno povezan sistem u jednu cjelovitu prostornu organizaciju naselja.
Sistem centra u policentričnom modelu diferenciran je kroz hijerarhijski struktuiran na: centar I nivoa (općinski centar), centri II nivoa (sekundarni centri),centri III nivoa (tercijarni centri) i ostala naselja koja ne zadovoljavaju ni jedan kriterij kategorizacije, ali imaju neke naseljske funkcije kao centri naseljenih mjesta i sela.
Centri II i III nivoa su komplementarni u smislu razvoja funkcija prema uspostavljenim nivoima i komparativnim prednostima. Izgradnja novih cestovnih pravaca i rekonstrukcija postojećih cesta treba da integrišu sve nivoe naseljskih centara u općini u jedinstven policentrični sistem, kako bi pojedine razvojne funkcije bile dostupne svim stanovnicima gravitirajućih područja.

Kriteriji na osnovu kojih su utvrđeni nivoa centara su slijedeći:

- da naselje ima stalni rast broja stanovnika za duži vremenski period
- da naselje ima odgovarajuće sadržaje društvene infrastrukture
- da naselje ima dobru saobraćajnu povezanost sa okruženjem i širim područjem

Prostornim planom općine Gradačac 2008-2028 god. utvrđeni su slijedeći centri:

Kao centar I nivoa utvrđeno je naseljeno mjesto, grad Gradačac subregionalni i općinski centar.
Kao centri II nivoa utvrđuju se naseljena mjesta: Vučkovci, Donja Međiđa, Vida, Zelinja Donja, Mionica i Donji Lukavac.
Ova naselja zadovoljavaju sva tri kriterija za utvrđivanje centra gravitacionog područja.

Kao centri III nivoa utvrđena su naseljena mjesta: Kamberi, Gornji Lukavac, Rajska, Zelinja Srednja, Jelovče Selo, Gornja Međiđa, Kerep, Biberovo Polje, Srnice Gornje, Srnice Donje.

Ostala naseljena mjesta ne zadovoljavaju kriterije kojima se utvrđuju centri prethodnih nivoa i to su uglavnom naseljena mjesta seoskog tipa: Novalići, Sibovac, Hrgovi Donji, Gornje Ledenice, Donje Lednice, Avramovina i Turić.

Makro prostorna grupisanost

Demo-prostornom analizom utvrđene su prostorni međuodnosi centara novoformiranih naseljenih mjesta u pojavnim oblicima gravitacije, dominacije, preklapanja, kontinuiteta i diskontinuteta ili izrazite periferne odvojenosti. Krajnji rezultat ove analize predstavljaju grupacije naseljenih mjesta u čijim centrima bi se planskim intervencijama u segmentu društvene infrastrukture omogućio ravnomjeran razvoj svih dijelova Općine.

Prostorne grupacije	Naseljena mjesta	Broj stanovnika 2008.god.	Broj stanovnika 2028.god.
1.	Gradačac	14329	20045
	Donje Ledenice	658	617
	Gornje Ledenice	613	450
	Sibovac	562	817
	Ukupno grupacija br 1.	**16162**	**21930**
2.	Mionica	2524	2825
	Ukupno grupacija br 2.	**2524**	**2825**
3.	Vida	2080	2690
	Gornji Lukavac	1353	1372
	Rajska	1493	1699
	Novalići	638	740
	Ukupno grupacija br 3.	**5564**	**6500**
4.	Kamberi	3534	3956
	Turić	1096	1058
	Avramovina	214	201
	Ukupno grupacija br 4.	**4844**	**5214**
5.	Donji Lukavac	2230	2452
	Kerep	1212	1388
	Ukupno grupacija br 5.	**3442**	**3840**
6.	Vučkovci	3081	3466
	Hrgovi Donji	443	395
	Ukupno grupacija br 6.	**3524**	**3861**
7.	Zelinja Donja	1610	1762
	Zelinja Srednja	1509	1659
	Jelovče Selo	768	812
	Ukupno grupacija br 7.	**3887**	**4233**
8.	Donja Međiđa	1306	1574
	Gornja Međiđa	2230	2638
	Ukupno grupacija br 8.	**3536**	**4213**
9.	Srnice Donje	365	325
	Srnice Gornje	1030	1288
	Biberovo polje	1346	1469
	Ukupno grupacija br 9.	**2741**	**3082**

Gravitaciona područja

U planskom periodu lokalna zajednica treba populacijski i funkcionalno jačati sadašnje i buduće centre gravitacijskih područja. U ovim centrima treba razvijati funkcije na bazi prirodnih i stvorenih uslova. Da bi prostorno-vremenski približili sadržaje društvene infrastrukture stanovništvu unutar gravitacijskog područja sa centrima II nivoa u istim je potrebno, ako ne postoji planirati matičnu osnovnu školu, zdravstvenu ambulantu, apoteku, društveni dom sa univerzalnom salom za kulturne aktivnosti, ispostavu pošte, banke, policijske stanice, dječijeg vrtića, otvorenih i zatvorenih sportskih objekata, uslove za pružanje zanatskih usluga, trgovine za svakodnevne i povremene potrebe i sadržaje različitih ugostiteljskih objekata.
U centrima III nivoa, a radi se u većini slučajeva o naseljenim mjestima do 1000 stanovnika i u istim je obavezno planiranje područne škole, zdravstvene ambulante, ispostave pošte, banke, zanatskih usluga, trgovine i ugostiteljstva.

Izgradnjom navedenih centralnih sadržaja i društvene infrastrukture smanjila bi se razlika u životnom standardu stanovnika ruralnih i naselja gradskog karaktera.

2.2. VODE I VODNE POVRŠINE

Prostor općine Gradačac pripada neposrednom slivu rijeke Save, kao dijelu slivnog područja rijeke Save na teritoriji BiH. Opća hidrološka karakteristika, navedenog područja je relativno velika gustina riječne mreže, kratki tokovi sa malom količinom vode i jako neujednačenim proticajima. Cjelokupna riječna mreža ima obilježja normalne hidrografske čelenke, pa se unutar nje mogu izdvojiti svi rangovi vodotoka: curci, manji potoci, potoci, manje rijeke i rijeke. Karakteristika ovakvih hidrografskih sistema je veliki broj izvora kontaktnog tipa, koji su relativno dovoljno vodoizdašni da se od njih direktno obrazuju manji, stalni i povremeni tokovi. Tipološki područje Općine ima dominantno površinski tip riječne mreže, a podređeno podzemnog oticanja.
Za vodni potencijal na prostoru općine Gradačac može se reći da je znatno limitiran prema kriterijumu jediničnog oticaja koji iznosi 11,44 l/s km^2, u poređenju sa prosječnim jediničnim oticajem u Bosni i Hercegovini na slivu rijeke Save koji iznosi 18 l/s km^2. Okosnicu hidrografske mreže na području općine čine:

- U sjevernom dijelu, rijeka Gradašnica;
- U sjeveroistočnom dijelu, pritoke rijeke Tolise (Mionica i Vitezovac);
- U središnjem i južnom dijelu, pritoke rijeke Tinje (Lukavac, Rajska, Zelinjska, Međiđka i Poljanska rijeka).

Na području Općine postoje dvije veće, vještačke, vodne akumulacije koje su izgrađene u svrhu regulisanja protoka, kao i devet manjih vodnih površina koje su nastale kao posljedica eksploatacije šljunka.

Vodne akumulacije

Naziv	Vodotok	God. izgradnje	Kvalitet vode	Max dubina (m)	Kota uspora (m n.m.)	Površina max (ha)	Zapremina V (hm³)	Zapremina Vk (hm³)
Hazna	Hazna	1967	2	14	141,00	12,00*	0,70	0,50
Vidara	Vida	1972	2	14	134,50	46,00	2,90	2,80

Izvor: -Vodoprivredni značaj hidroakumulacija, Zoran Barbalić-Aida Bezdrob, 2000.g.
-Elaborat hidrogeoloških istraživanja i projekat zaštite akumulacije Vidara i izvorišta termomineralnih voda Ilidža, općina Gradačac, Institut za hidrotehniku Sarajevo, 2005.
* Orijentacioni podatak
V Ukupna zapremina akumulacije
Vk Korisna zapremina

Planom se predviđa mogućnost formiranja manjih vodnih akumulacija na vodotocima Mionica,Vitezovac i Briježnica sa formiranjem pregradnih profila na relativno niskim nasipima i nasipima planiranih saobraćajnica maksimalne visine do 10m. Planirane vodne akumulacije imale bi vodoprivredni značaj sa aspekta zaštite nizvodnih priobalnih područja od plavljenja(regulisanje režima protoka), te za razvoj ribničarstva i turizma.
Posebnu kategoriju mogućnosti formiranja vodnih površina predstavljaju rekultivacione vodne akumulacije koje bi se formirale tokom i nakon eksploatacije aluvijalnog nanosa u sjevernom području općine Gradačac.

Katastar izvora/izvorišta na području Općine nije urađen. Ovdje ćemo navesti tri najznačajnija izvorišta za vodosnabdijevanje.

Naziv	Izdašnost Q l/s	Mogućnost povećanja l/s	Tip izvorišta
Okanovići	120	50	Intergranularne poroznosti
Domažić	10	100	Pukotinsko-karstne poroznosti
Vrelo Mionica	25-40		Intergranularne poroznosti

2.3. KARAKTERISTIKE RAZVOJA INFRASTRUKTURNIH SISTEMA

2.3.1.Vodna infrastruktura

Proračun potrebnih količina vode

Potrošnja vode u naseljima izražena kao srednja dnevna potrošnja vode dobije se kao proizvod, broja stanovnika na kraju planskog perioda i specifične potrošnje vode (Q dn,sr = S x qsp).
Maksimalna dnevna potrošnja vode dobije se kao zbir potreba svakog naselja ili aglomeracija po obrascu: Qdn,max = S(kd x Qdn,sr), gdje je kd, koeficijent dnevne neravnopravnosti.
Specifična potrošnja obuhvata potrošnju vode u domaćinstvima, privrednim i drugim radnim organizacijama, potrošnju manjih industrijskih potrošača, ustanova, količine vode za druge javne potrebe, kao i gubitke vode u distributivnoj mreži.

Pregled izdašnosti postojećih vodozahvata sa mogućnostima povećanja

Redni broj	Naziv izvorišta (bunara)	Raspoloživi kapacitet Q(l/s)	Mogućnost povečanja za l/s	Lokacija izvorišta (bunara)
1.	OKANOVIĆI	120	50	Gornji Skugrić
2.	DOMAŽIĆ	10 - 70	115	Hrgovi Donji
3.	VRELO – MIONICA	25 - 40	-	Donji Lukavac

Uz ove proračunske faktore bitno je uvažiti i podatak o procentu obuhvaćenosti stanovnika pojedinih naselja tako da se on kreće do 100% za općinski centar, a za naselja izvan gradskog centra on pada do 65% u 2028. godini.
Prema planiranom broju stanovnika za prostor općine Gradačac, u planskoj 2028. godini potrebna količina vode iznosi 210 l/s što je moguće obezbjediti iz postojećih vodozahvata Okanovići, Domažić i Vrelo Mionica (sa dopunom iz manjih lokalnih izvorišta).
Sa vodozahvata (bunara) „Okanovići“ pitkom vodom bi se snabdijevao sjeverni dio općine i grad Gradačac, sa „Vrela Mionice“ vodom bi se snabdijevala naselja središnjeg dijela općine i sa bunara „Domažić“ treba da se snabdijevaju naselja mjesnih zajednica; Hrgovi Donji, Vučkovci, Kerep, Srnice Gornje, Srnice Donje, Biberovo Polje, Međiđa Gornja, Međiđa Srednja, Međiđa Donja, Zelinja Srednja, Zelinja Donja, Jelovče Selo, Toke, Mionica III., Rajska i Jasenica. Ova tri vodovodna sistema treba da pokriju skoro pa cijeli prostor Općine, odnosno sva naseljena mjesta. U cilju obezbjeđenja potrebnih količina pitke vode za stanovništvo naseljeno izvan obuhvata ovih vodovodnih sistema neophodno je pokrenuti aktivnosti oko izrade katastra izvorišta na prostoru cijele općine (izvršiti mjerenja i analize kvaliteta vode) i dati preporuku za korištenje pitke vode.

Za obezbijeđenje sumarnog kapaciteta vode na lokalitetu Domažić, potrebno je izvesti novi vodozahvatni bunar BV-2 sa eksploatacionim kapacitetom od Q=50 l/s. Uz ovaj eksploatacioni bunar potrebno je dodatno izvesti dva pijezometra u zaleđu izvorišne zone.
Također, potrebno je uraditi elaborate zaštite izvorišta, kako konflikti u pogledu korištenja prostora nebi doveli do devastiranja i zagađenja, te kako bi se uspostavile stvarne zone sanitarne zaštite za svako izvorište.
Neophodno je da postrojenja za prečišćavanje voda akumulacije Vidara koji su kapaciteta 75 l/sek, izgrađena neposredno poslije rata, stave u funkciju obezbjeđenja tehnološkom vodom privrednih kapaciteta Gradačca koji ne zahtjevaju vodu kvaliteta pitke vode.
Obezbjeđenjem korištenja tehnološke vode umanjila bi se bespotrebna potrošnja pitke vode iz gradskog sistema vodosnabdijevanja.

Odvodnja otpadnih voda - sistemi zaštite voda

Kako bi se zaštitili vodni resursi na prostoru općine Gradačac, potrebno je dograditi kanalizacioni sistem na urbanom dijelu grada (Požarike i Vida) te izgraditi kanalizacionu mrežu i u ostalim naseljima i priključiti na kolektorsku mrežu koja vodi u postrojenje za prečišćavanje otpadnih voda. I dalje je neophodno primjenjivati separatni sistem odvodnje otpadnih voda.
Nakon potpunog iskorištenja kapaciteta postojećeg postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda grada, treba ići na proširenje kapaciteta sa 30.000 ES na 55.000 ES .
Ovo postrojenje je od izuzetne važnosti za grad i općinu odnosno za zaštitu vodotokova i izvorišta na prostoru Općine.
Osnovno načelo integralnog upravljanja vodama ,koje treba biti ispoštovano kod donošenja osnovne strategije zaštite voda, je dosta održivo korištenje vodnih resursa na prostoru opštine.
Osnovne postavke strategije zaštite voda treba da budu: Sistemski pristup i aktivnosti u kontroli zagađivača i zagađenja, prevenciji dijelovanja i sanaciji trenutnog stanja, te izražajniji odnos društva prema zaštiti voda, odnosna okoliša uopšte.

2.3.2.Mineralna nalazišta

Izuzev termomineralnih (Banja Ilidža) i termalnih voda (Mionica), na području Općine nisu registrovane druge, značajnije mineralne pojave i ležišta.
Uvažavajući specifičnosti vezane za mineralne sirovine, projekcija prostornog razvoja odnosi se na striktno sprovođenje naprijed navedenih ciljeva i to jednako za postojeće i potencijalne prostore.
Na lokalitetu Kamenjaši, na površini od 8,66 ha, u planskom periodu predviđena je usmjerena eksploatacija kamenog agregata-šljunka. Eksploatacija će se obavljati u skladu sa Zakonom o rudarstvu (SN br. 26 od 05.05.2010. god.). Po završetku eksploatacije, depresije ispunjene vodom rekultivisaće se u cilju razvoja akvakultura (ribnjaci za uzgoj i sportski ribolov).

2.3.3.Elektroenergetika

Područje općine Gradačac snabdijeva se električnom energijom iz tri čvorne transformatorske stancie, TS 35/10 kV „Gradačac“, TS 35/10 kV Kerep i TS 220/110/35/10 Gradačac.
Sa pripadajuće distributivne mreže snabdijeva se 11980 domaćinstava i 1134 kupca iz kategorije ostala potrošnja.

TS 35/10 kV „Gradačac“ snabdijeva 5790 domaćinstava i 684 kupca iz kategorije ostale potrošnje.
TS x (10 kV) Gradačac snabdijeva 1019 domaćinstava i 98 kupaca iz kategorije ostala potrošnja.
TS35/10 kV Kerep snabdijeva 5171 domaćinstava i 352 kupaca iz kategorije ostala potrošnja.
TS 35/10 kV Industrijska zona – čvorna stanica
Distributivna 10 kV mreža sastoji se od 176 transformatorskih stanica 10/0,4 kV instalisane snage od 50 do 630 KVA i sa cca 170 kilometara dužine 10(20) kV mreže.
Postojeće transformatorske stanice su različito opterećene od podopterećenih (do 30%) do preopterećenih (do 130%). Preopterećene TS treba zamjeniti sa transformatorima veće instalisane snage ili ako ne postoje tehnički uslovi za zamjenu treba dio kupaca (domaćinstva i ostali) prebaciti na drugo transformatrosko područje.
Postojeći instalisani elektroenergetski kapaciteti zadovoljavaju potrebe za duži planski period tako da nema potrebe za instalisanjem novih značajnih kapaciteta. Međutim, kako je normalno da mreža dalekovoda 110/x kV i viših napona radi u potpuno zatvorenoj mreži, normalno je i da sve trafostanice 110/x kV /postojeće i planirane/ budu dvostrano napojene, tj. da rade u zatvorenoj mreži. U prelaznom periodu dionice dalekovoda rade radijalno, odnosno da trafostanice budu jednostrano napojene.
Na osnovu postojećeg stanja elektroenergetskih kapaciteta i navedenih kriterija, kao i Projekcije prostornog plana Kantona, treba planirati u planskom periodu instalisanje objekta naponskog nivoa 110 kV: dalekovod 110 kV od TS 110/x kV Gračanica1 – TS Gračanica2 – TS 110/x kV Kerep. TS 110/x kV Gračanica2.

2.3.4.Saobraćaj i veze

Koncept razvoja cestovne mreže

Plan razvoja saobraćajne infrastrukture na prostoru općine Gradačac, rađen je na bazi usvojenih planskih postavki iz Prostornog plana Tuzlanskog kantona 2005.-2025.g. i primjene prognoze prometa i povećanja stepena motorizacije, kao i zadržavanja postojećih cestovnih prometnica. Sistem magistralnih i regionalnih pravaca Općine treba da bude dio planiranog sistema rangirane cestovne mreže Tuzlanskog kantona i Federacije BiH, tim prije što se u narednom periodu očekuju značajni pomaci u izgradnji i modernizaciji saobraćajne infrastrukture u Bosni i Hercegovini. Prihvatajući predloženi sistem naselja na prostoru općine, nastojalo se lokalnom i regionalnom mrežom cesta povezati naseobinske centre i preko rangirane mreže puteva dovesti do centra Općine.

Magistralne ceste

Koncept magistralnih cesta na prostoru općine treba da obezbjedi: na zapadu, preko Modriče priključak na autoput na koridoru Vc, na sjeveru u Crkvini (Bos.Šamac) priključak na magistralnu cestu M-17 i na zapadu u Gudarevici priključak na magistralnu cestu M-1.8 . Postojeći magistralni pravac M-14.1 Modriča – Gradačac – Pelagićevo – Brčko, ovim se konceptom pretvara u regionalnu cestu na prostoru općine Gradačac. Predlaže se nova trasa ove magistralne ceste koja bi zaobilazila naseljena mjesta i grad Gradačac. Predložena trasa polazi od postojeće magistralne ceste za Modriču (kod brda Baba Jelke) zatim preko G.Bara spušta na regionalnu cestu za Bos. Šamac i na sjeveru urbanog područja grada kod čvorne trafostanice ukršta se sa dvije regionalne ceste R-462 iz pravca Crkvina i R-463 iz pravca

Obudovca. Trasa ove ceste ide sjeveroistočno od grada, nenaseljenim prostorom naselja Sibovac i u naselju Krčevine ukršta sa trasom postojeće magistralne ceste za Brčko, zatim silazi u dolinu rijeke Mionice ide kroz naselja Mionicu i Porebrice i u području Dubrava, tačnije na lokalitetu Guderevica priključuje se na magistralnu cestu M-1.8 Tuzla – Orašje. Ovaj magistralni pravac treba da bude jedna od veza Tuzlanskog kantona sa koridorom Vc preko čvorišta u Jakešu kao i najkraća veza na važan magistralni pravac M-17 Doboj – Bos.Šamac. Trasa ovog magistralnog pravca kroz prostor općine Modriča ide trupom željezničke pruge (krajnje rijěsenje) što treba uskladiti sa planskom dokumentacijom općine Modriča. Na grafičkom prilogu Plana data je projektovana trasa magistralne ceste M-14.1 dionica Krčevine-Gradačac koja je trebala da predstavlja obilaznicu oko grada, što ona očito nije, zato ovaj projekat predloženim konceptom nije prihvaćen. Primjetan je smanjen intezitet saobraćaja na dionici Gradačac – Modriča na M-14.1 ali je znatno porastao intezitet saobraćaja na dionici regionalne ceste R-462 Ormanica-Gradačac – Crkvina.
Ovim konceptom, regionalna cesta za Bos.Šamac, od raskrsnice sa predloženom trasom magistralne ceste, prekategoriše se u magistralnu cestu. I dalje ostaje trasa postojeće magistralne ceste M-1.8 Tuzla – Orašje.

Regionalne ceste

Mreža regionalnih cesta dobro je razvijena i ravnomjerno pokriva prostor Općine i planirani sistem naselja. Regionalne ceste imaju ulogu povezivanja gradova, općinskih centara i većih naseljenih mjesta na prostoru Kantona odnosno općine Gradačac i susjednih općina. Pored postojeće četiri (4) regionalne ceste, a prema Prostornom planu Tuzlanskog kantona, planirani su novi regionalni pravci: Kerep – Biberovo Polje – Džakule – Huskići prema općini Gračanica i regionalni pravac Gradačac – Gornja Tramošnica koji treba da poveže naselja Krčevine, Turić i Tramošnicu sa centrom općine. Nema racionalnog opravdanja za kategorizaciju ovih cestovnih pravaca obzirom da već postoje cestovne komunikacije na ovom prostoru.
Planom se predlaže nova trasa regionalne ceste R-460, dionice Srnice Donje –priključak na R-462 (znatno skraćenje ceste Gračanica – Srnice – Gradačac). Postojeća magistralna cesta M-14.1 dionica Gradačac – Pelagičevo treba da se prekategoriše u regionalnu cestu, jer značaj i intezitet saobraćaja upućuju na to.
U planskom periodu, biće potrebno izvršiti rekonstrukciju nekoliko trasa cesta u cilju popravke horizontalnih i vertikalnih elemenata trase, a to se prije svega odnosi na dionice regionalnih cesta; R-460, Srnice Donje – Gračanica, R-465a , Donji Lukavac – Kerep – Gornja Zelinja kao i najvažniji regionalni pravac Ormanica – Gradačac.
Za trase magistralnih i regionalnih cesta, potrebno je u planskom periodu obezbijediti i štititi koridore, odnosno zaštitne pojaseve za postojeće ceste, koji za magistralne ceste iznosi 20 -60 m, a za regionalnu cestu 15 – 40 metara (preuzeto iz Zakona o cestama Federacije BiH „Sl. novine F BiH“ broj 6/02. član 64 i 65).

Lokalni i nekategorisani putevi

Lokalna cestovna mreža treba da bude sistem cestovnih saobraćajnica koje na funkcionalan način treba da povezuju centar općine sa ostalim većim naseljenim mjestima, te da povezuje privredne, povijesne, prirodne i turističke lokalitete od općinskog značaja sa lokalnom, kantonalnom ili državnom mrežom cesta. Mreža lokalnih cesta planira se u prostornim planovima općina u kojima se planira i mreža naselja, a ne u planovima višeg reda.

Već je konstatovano da je lokalna cestovna mreža dobro razvijena i modernizovana sa preko 80% asfaltnog kolovoza. Međutim konfiguracija terena općine Gradačac nije dozvolila povoljnije razvijanje trasa postojećih cesta, tako da većina lokalnih cesta ima nepovljne horizontalne i vertikalne elemente trasa.
Rekonstrukcija i modernizacija lokalne i nekategorisane cestovne mreže, neophodna je u planskom periodu što podrazumijeva: rekonstrukciju trase ceste sa poboljšanim vertikalnim i horizontalnim elementima, asfaltiranje kolovoza ceste, postavljanje saobraćajne opreme i odvodnje oborinskih voda sa saobraćajnih površina i izvedba pješačkih staza uz kolovoz u urbanim područjima. Zadržavaju se sve postojeće ceste uz dopunu i ceste između naseljenih mjesta, Donji Lukavac – Vučkovci - Blaževac.
Planirani sistem naselja na prostoru općine i lokacije privrednih subjekata (radne zone) koji su u funkciji privrednog razvoja, bit će opredjeljujući faktor za povećanje broja i razvijenosti lokalne i nekategorisane cestovne mreže kako bi se uspostavila cestovna komunikativnost između navedenih subjekata.

Željeznički saobraćaj

Perifernim dijelom Općine Gradačac prolazi željeznički pravac Tuzla -Brčko,što nema veći značaj za razvoj Općine. Eventualna revitalizacija bivše željezničke pruge Gradačac - Modriča je upitna sa ekonomskog aspekta. Ne postoje indicije isticanja općeg interesa na nivou države ponovnog uspostavljanja ovog željezničkog pravca, te u prošlosti planiranog nastavka trase Gradačac -Brčko. Planom se predlaže korištenje željezničkog koridora Gradačac - Modriča u svrhu izgradnje veoma značajne magistralne ceste kojom bi se Gradačac, pa i Kanton povezao na koridor Vc. Ovim bi se afirmirao geoprometni značaj općine Gradačac kao bitan razvojni faktor. Mora se istaći da u predloženom osnovnom konceptu razvoja željezničkog prometa Prostorne osnove Prostornog plana FBiH,nije predviđena mogućnost revitalizacije željezničke pruge Gradačac - Modriča.

Poštanski promet

Daljni razvoj poštanskog prometa treba da prati i sveukupni razvoj predloženog sistem naselja na prostoru Općine, a to podrazumjeva veću pokrivenost naselja sa poštanskim jedinicama. Planirana naselja II nivoa treba da imaju poštanske jedinice, a i neka naselja III nivoa. Prema tome treba planirati otvaranje poštanskih jedinica u naseljima: Donji Lukavac, Kerep, Biberovo Polje, Hrgovi Donji i Gornje Ledenice. Uz otvoranje ovih poštanskih jedinica neophodno je i dalje uvođenje novih tehnologija rada u prijemu i otpremi poštanskih pošiljaka svih vrsta.

Telekomunikacije

Telekomunikacioni promet u planskom periodu zahtjeva stalno praćenje i uvođenje novih tehnologija i materijala u prenos telekomunikacionih signala . Dobra pokrivenost fiksnim telefonskim priključcima (instalirano cca 15.000, a priključeno 10.000), daje mogućnost priključenja novih 5.000 pretplatnika. Uz to potrebno je planirati modernizaciju i instalisanje novih RSU, optičkih spojnih puteva i pristupnih mreža uz FTTH tehnologiju u centralnom, sjeverozapadnom, sjevernom i sjeveroistočnom dijelu prostora Općine. Zahvaljujući velikom broju baznih stanica, iako je konfiguracija terena nepovoljna za prostiranje elektromagnetnih talasa EMT, pokrivenost signalom svih dijelova Općine je veoma dobra. I dalje treba nastaviti

sa instalisanjem novih BS stanica (već je u pripremi instalisanje bazne stanice BS Tramošnica). U planskom periodu je potrebno zamjeniti isturene pretplatničke stepene RSU tip Si sa najnovijim RSU tipa Axe. ATC tipa Axe sa svojim isturenim pretplatničkim jedinicama omogućava i digitalni i analogni prenos između centrala i pretplatnika.
U mobilnoj telefoniji očekuje se relativno veliko povećanje broja korisnika što treba da se približi stepenu razvoja, kao što je prosječno danas u EU. Posebna pažnja treba da bude usmjerena na proces internetizacije i uvođenja BiH u informaciono društvo, gdje se očekuje znatno povećanje internet korisnika kroz razne tehnologije i putem raznih oparatora.

2.3.5.Upravljanje otpadom

U Prostornoj osnovi Plana, analizirana je postojeća lokacija gradske deponije krutog otpada na lokalitetu „Višnjik“ i utvrđeno da njen položaj i stanje uređenosti nisu prihvatljivi za općinu Gradačac (ne samo sa stanovišta narušavanja vizuelne osobenosti ovog područja, nego i sa stanovišta zaštite životne sredine).
Postojeća deponija komunalnog otpada smještena je tik uz regionalnu saobraćajnicu na ulazu u grad, u urbanom području, u neposrednoj je blizini planiranog zaštićenog krajolika „Hazna-Vidara-Ilidža“. Poseban problem predstavlja položaj ove deponije unutar orografskog slivnog područja značajnog izvorišta pitke vode Okanovići.
I pored isticane "garancije" da je mala mogućnost uticaja deponije na kvalitet voda ovog izvorišta, neophodno je uvažavati relativno veliki rizik od incidentnih situacija nekontrolisanog prodora površinskih voda sa ovog područja u podzemnu vodnu izdan.
Prema Prostornom planu Tuzlanskog kantona iz 2005.godine, planirana je izgradnja kantonalne – regionalne deponije krutog otpada, a postojeća lokacija deponije u Gradačcu, „Višnjik“ bi se sanirala i zatvorila.
Kako do sada nije iznađen lokalitet za regionalnu deponiju krutog otpada, u Planu je predložena lokacija nove međuopćinske (Gradačac i Srebrenik) deponije na prostoru općine. Nova lokacija se nalazi na krajnjem sjeveru K.O. Vučkovci (lokalitet „Mednica“) na površini od 10,67 ha i obuhvata 23 parcele.
Predložena lokacija se nalazi u nenasaljenom području općine i u radijusu od 2,0 km nema izgrađenih objekata.
Sa aspekta geoprometnog položaja, lokacija se lako može povezati sa rekonstrukcijom lokalnog puta Vučkovci – Donji Lukavac sa regionalnim putem čime se najbolje riješava pristup deponiji.
Takođe sa aspekta hidroloških i geoloških karakteristika terena, planirani lokalitet deponije je neuporedivo povoljniji u odnosu na postojeću lokaciju.
Površina predložene lokacije daje mogućnost korištenja na duži vremenski period, a njen položaj je i vizuelno povoljan, jer je zaklonjena od naseobinskih struktura. Treba napomenuti, da bi primjenom EU standarda pri lociranju i određivanju tehnologije rada ove deponije krutog komunalnog otpada, ekološka ugroženost bila svedena na minimum. Postojeća deponija krutog otpada Višnjik koristila bi se do momenta izgradnje nove deponije, kada bi se prostor sanirao i rekultivisao.
Treba istaći povoljan položaj predložene lokacije u odnosu na postojeću koja je perifernog karaktera, sa aspekta transportnih troškova, jer se nalazi u centralnom dijelu područja opsluživanja (općine Gradačac i Srebrenik)

2.4.POSEBNO ZAŠTIĆENI PROSTORI

Prirodno nasljeđe

U prostornom planu R BiH 1980-2000, na području općine Gradačac nisu registrovani zaštićeni objekti prirodnog nasljeđa.
Prostornim planom Tuzlanskog kantona kao zaštićena područja prirodnog nasljeđa navode se:

- Područje prirodnog pejzaža: Izvorište Gradašnice
- Pejzaž, parkovske površine: Gradski park
- Prirodne vrijednosti (hidrografske): Jezera Hazna i Vidara

U prostornom planu općine Gradačac nastavlja se i optimizira zacrtani proces zaštite iz planova višeg reda.

Nakon izvršene analize i valorizacije položaja, prirodnih uslova i vrijednosti (fizičkogeografskih i bioloških), postojeće naseljenosti, komunalne opreme, stanovništva i djelatnosti područja, sa aspekta postojećih i pretpostavljenih turističkih, rekreativnih, sportskih, edukativnih kao i ostalih pratečih sadržaja, a u skladu sa postojećom zakonskom legislativom (Zakon o zaštiti prirode SN FBiH 33/03) formirana je planska koncepcija za pokretanje postupka za proglašenje područja jezera Hazna i Vidara kao i izvorišta termomineralne vode Ilidža zaštićenim krajolikom. Opravdanost ovog koncepta, leži u tome da se ovaj prostor već štiti u postojećoj dokumentaciji (PP TK i Odluka o zaštiti vodozahvata „Vidara“ i izvorišta termomineralne vode „Ilidža“ – u fazi prednacrta), kao i činjenica da već sada ovo područje predstavlja značajnu turističku, sportsko-rekreativnu i izletničku destinaciju, a u strateškim planovima, kako lokalne tako i regionalne zajednice, zauzima istaknuto mjesto. Ovakav stav u suglasnosti je i sa europskim tendencijama o zaštiti prirodnog nasljeđa.

Područje zaštićenog krajolika utvrđuje se sa ciljem:

- održavanja usklađenosti međusobnog djelovanja prirode i kulture putem zaštite kopnenog krajolika/pejzaža i tradicionalnog korišćenja zemljišta, građenja, te društvenih i kulturnih manifestacija,
- izvođenja ekonomskih aktivnosti u skladu sa prirodom i očuvanjem kulturnog sistema zajednica
- održavanja raznolikosti krajolika i staništa, srodnih vrsta i ekosistema,
- eliminiranja i sprječavanja korišćenja zemljišta i aktivnosti koje nisu u skladu sa ciljevima upravljanja,
- omogućavanja rekreacije i turizma koje odgovara kategoriji područja,
- podsticanja naučnih i edukativnih aktivnosti za dobrobit stanovništva za duži vremenski period,
- učešća javnosti u zaštiti okoliša tog područja,
- omogućavanja beneficija kroz osiguranje prirodnih izvora i usluga za lokalnu zajednicu

Područje zaštićenog krajolika ”Hazna-Vidara-Ilidža” smješteno je neposredno uz urbano područje Gradačaca i zahvatalo bi 291,99 ha, a predstavlja jedinstven spoj jezera, blagih,

zatalasanih morfoloških formi i vizuelnih kontrasta, šuma, voćnjaka, livada i poljoprivrednih površina. U cijelosti se nalazi unutar II zaštitne zone vodozahvata ”Vidara” i ”Ilidža”.
Zakonskim procesom usvajanja Prostornog plana ove odrednice postaju obavezujuće, tako se pokreće proces zaštite, a ljudska djelatnost se planski usmjerava ka trajnom korištenju na najoptimalniji način.
Planovima nižeg reda će se detaljno razraditi i dimenzionirati svaka od prostornih cjelina sa namjenom za sportske terene, prateće objekte uz sportske terene, smještajne turističke kapacitete, vikend naselja, parking prostore i druge sadržaje.

3. NAMJENA PROSTORA – BILANS POVRŠINA

Planirana namjena prostora - bilans površina

Namjena	ha	%
Poljoprivredno zemljište	11.492,21	53,6
Šumske površine	5.782,43	26.97
Ostalo	4.165,4	19,43
Općina Gradačac	21.440,00	100,00

Ostalo- bilans površina

Namjena	ha	%
Građevinsko zemljište	3.283,74	15,32
Radne zone	405,29	1,89
Jezera	155,41	0,72
Vodotoci	48,99	0,23
Eksploatacione površine	9,13	0,04
Deponije	13,72	0,06
Ceste	140,61	0,65
Željezničke pruge	2,52	0,01
Sakralni objekti	10,68	0,05
Sport, rekreacija i turizam	70,48	0,33
Vikend naselje	12,07	0,06
Etno selo	3,63	0,02
UKUPNO OSTALO	**4.165,4**	**19,43**

Iz tabelarnih prikaza vidljivo je da u sumi ukupne površine Općine procentualno najzastupljenije poljoprivredno zemljište sa 53,6% dok je u kategoriji ostalo zemljište najzastupljenije građevinsko zemljište sa 15,32%.

U planskom periodu primjenom adekvatnog korištenja zemljišta u urbanom području i građevinskim zemljištima van urbanog područja sa adekvatnim gustinama stanovanja od 30-40st/ha moguće je obezbjediti površine potrebne za stanovanje,rad i javne sadržaje,a istovremeno sačuvati značajan fond poljoprivrednog zemljišta. Ovo se ogleda u činjenici da postojeće i planirano građevinsko zemljište nije moguće u potpunosti iskoristiti za gradnju,te da se u obuhvatima prostornih formata nalazi i značajna površina potencijalnog poljoprivrednog zemljišta. Analizirajući tabelarni prikaz možemo uočiti da su artikulisani planski formati povoljno dimenzionisani,te da su strukralni odnosi u normativno prihvatljivim parametrima.